

Voorwoord-b.

Mogelijke titels.

Het kost een boel en helpt een beetje.

Geeft aan dat ontwikkelingshulp veel kost, maar niet noodzakelijkerwijs veel helpt. Door de mand genomen helpt het een beetje, maar ja kan ook niet zeggen dat het de oplossingen heeft geboden voor de structurele problemen waar de diverse landen mee zaten.

Een miljoen hulp.

Geeft aan dat er met hulp veel geld gemoeid is en dat er veel mensen bij geholpen zijn geweest.

40 jaar ontwikkelingshulp, een persoonlijk relaas uit de praktijk.

Geeft het tijdsbestek aan en de opzet en vorm van het boek

De verschillende hoofdstukken geven op chronologische volgorde een reeks persoonlijke ervaringen weer over mijn werk in de ontwikkelingssamenwerking. Het is geen biografie, maar wel een greep uit veertig jaar, drie continenten, dertig landen en een dozijn ontwikkelingslanden waar ik meerdere jaren gewoond en gewerkt heb. Dit is geen wetenschappelijke verhandeling, maar een persoonlijk relaas en interpretatie over hoe de Nederlandse en internationale ontwikkelingshulp door de jaren beleefd werd en veranderd is, ten goede en met minder goede kanten. Een avontuur met hindernissen, vallen en opstaan, met frustraties en successen. De veelal bureaucratische en personele perikelen maken soms dat je opgeeft, maar de positieve resultaten die je soms tegenkwam geeft je motivering om door te zetten.

Het begon allemaal in Zambia (1967) als vervangende dienstplicht, en kreeg wat later een opvolging bij de UNESCO in de Soedan en Senegal, gedurende welke periode ik scholenbouw projecten ondersteunde in verscheidene west Afrikaanse landen. In Equator (1975) kreeg ik een positie als suppletiedeskundige en moesten we een oplossing vinden om de corruptie in de bouw te verminderen. Een corruptie die op de duur ongetwijfeld zou leiden tot massale aardbevingsschade en slachtoffers.

In Honduras liep mijn werk uit op een frustratie en een voorbeeld van hoe verraderlijk het verschil kan zijn tussen de ideële officiële project doelstellingen en de corrupte werkelijkheid. Daar werd ik dringend “verzocht” het land te verlaten toen ik wat details ging uitzoeken. Uiteindelijk kreeg deze Hondureense ervaring nog een staartje toen ik in Jemen Arabische Republiek (YAR, noord Jemen) de doelstellingen en praktijk van de Nederlandse ontwikkelingshulp tegen het licht hield voor een van mijn agrarische collega's.

Vanwege de steeds verdergaande urbanisatie in de wereld raakte ik via UNCHS betrokken bij *human settlements* en een serie van slum verbeteringsprogramma's in Zambia. Uiteindelijk kwam ik in de administratie terecht van het Nederlandse ontwikkelingssamenwerking (OS) beleid in Colombia en Peru. De invloed van de poppetjes op de verschillende administratieve posities binnen de OS organisaties en de persoonlijke relaties die ze met de ngo's en ministers hadden, bepaalde meer het beleid dan de inhoud van de projecten of een effectieve vorm van armoedebestrijding, het officiële hoofdthema van OS.

De politiek veranderde echter met de regelmaat van een nieuwe minister, en nadat de PVDA niet meer de grootste partij was en Minister Jan Pronk iets anders ging doen, waren de veranderingen niet van de lucht. Afscheiding van de “rijkere” landen, die echter nog stampvol probleem bevolkingen zaten van wie hun projecten werden geliquideerd. Verandering van focus zoals eerst een belangstelling voor kleine ondernemingen en microkrediet, daarna weer water en landbouw en dan weer opnieuw microkrediet. De verdergaande bureaucratisering van de Nederlandse OS en de grote financiële belangen van de gevestigde uitvoerende organisaties en NGOs werden steeds belangrijker. Zoals een directeur van een grote Nederlandse medefinanciering organisatie zei: “Mijn eerste taak is om de 300 man personeel aan het werk te houden”. Of zoals een lokale directeur van een andere organisatie van de ene op de andere dag mededeelde dat er niet meer aan armoedebestrijding werd gedaan, doch slechts aan ondersteuning van hun eigen donor darlings.

Nadat ik een suppletie deskundigen project had beheerd in Pakistan kwam ik in Nepal terecht waar het SNV zich aan het ombouwen was tot een van DGIS afgesplitste organisatie. Ze hadden meer professionele krachten nodig. Met de afscheiding werden echter de bestaande basis principes van de ontwikkelingshulp op structurele (systematische) wijze over boord gezet, en werd er geëxperimenteerd met nieuwe visies over hoe

ontwikkelingshulp dan wel zou moeten werken. Ofschoon er gezocht werd naar professionalisering werd kritiek en commentaar op het nieuwe beleid niet geaccepteerd, hetgeen leidde tot de beëindiging van mijn contract. Ondertussen had ik al reeds een positie bij een humanitaire hulp organisatie voor de wederopbouw van de Tsunami schade. Helaas, na dik een jaar werden alle buitenlandse deskundigen (pottenkijkers) uit Jaffna, het noorden van Sri Lanka, geëvacueerd toen de oorlog tussen de overheid en de Tamils escaleerde. Een aantal woningen die we gebouwd hadden werden kapotgeschoten en de bewoners opgepakt en in concentratie kampen weggezet.

Nadat ik officieel met pensioen ben, en er steeds vaker kritische geluiden naar voren komen over de kwaliteit en het effect van de ontwikkelingshulp, bied ik de lezer een blik van hoe het proces verliep vanuit het gezichtspunt van een velddeskundige. De gevarieerdheid van omstandigheden en soorten problematiek in de verschillende landen of projecten geven idee van de complexiteit van de ontwikkelingstaak. De kleine successen maken dat je als ontwikkelingswerker de moed erin houdt; de grote projecten dat je soms wel erg cynisch wordt. In het begin van 2010 komt het WRR rapport uit van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid uit; een goede analyse waar ik veel in terug vond van wat ik zelf over de jaren meemaakte. In mijn veldverslag breng ik regelmatig thema's weer die door de WRR geabstraheerd werden om een beschouwelijk discussie mogelijk te maken. Hopelijk leidt de discussie er toe dat de hulp beter wordt.

Er worden steeds vaker vragen gesteld. Waar ligt de balans tussen succesvolle en minder goede projecten? Hoe vaak is het dweilen met de kraan open? Wat is de invloed van de publieke opinie, of van de belasting betaler? Moet je met de huidige vorm van ontwikkelingshulp doorgaan? Wat moet er grondig veranderd worden, de structuur, de doelgroep, het bedrag, de aangeleverde oplossingen? De antwoorden zijn complex en verschillend voor elk land, het is nauwelijks mogelijk om nog een gemeenschappelijke noemer te vinden. Een van de grootste boosdoeners is het winstbejag van de vele overheidsfunctionarissen in achtergestelde landen; die proberen op korte-termijn te bereiken wat ze zien in het welvarende en kapitalistische Westen met zijn excessen zoals de miljoenen Euro's bonussen. Het is natuurlijk ook het probleem van de westerse politici die snelle successen willen laten zien voor hun belastingbetalers; van het selectief rapporteren van de uitvoerende organisaties, zowel overheden als NGOs om te zorgen dat ze geen achterban verliezen, en de werkgelegenheid die daar weer allemaal mee gemoeid is.

Er zijn zoveel variabelen in zo veel landen met verschillende soorten organisaties dat ingewijden altijd wel een litanie van goede projecten en resultaten kunnen opsommen als bewijs dat het toch allemaal zinvol is. Helaas, er zijn evenzoveel voorbeelden te noemen waarbij op korte of langere termijn niets van alle goede bedoelingen terecht komt. Dat is jammer van de inspanning en het geld wat grotendeels door de belasting betaler werd opgebracht. Dat geld kan maar een keer besteed worden. Terecht moet er meer werk gemaakt worden om de kwaliteit van de hulp te verbeteren. Het beter begrijpen van wat er in het verleden is gebeurd kan helpen om een betere lijn voor de toekomst uit te zetten. Je leert meer van het analyseren van fouten dan van het bestuderen van goede voorbeelden omdat die laatste zelden in een andere culturele of socio-economische omgeving kunnen worden toegepast. Je kan niet zomaar de ene technische oplossing op een andere plaats kan toepassen, maar je moet de omstandigheden goed analyseren en begrijpen. Je leert het meeste van de fouten; aan een gebouw dat is ingestort door een aardbeving kan je precies zien wat er fout was aan de constructie; de kwaliteit van de materialen en de plaats van de wapening. Analyseren hoe het komt dat de tekeningen niet werden gevolgd is vaak belangrijker dan me een ander ontwerp komen. Ontwikkelingshulp moet de fouten uit het verleden goed analyseren en er van proberen te leren, in plaats van ze weg te stoppen om hun imago te beschermen.

Dit relaas geeft stukjes weer van hoe ik toen werkte en nu, jaren later over sommige zaken denk of wat in 2010 de ontwikkelingen zijn. Een wereld van verschillen in denken en van inzichten; niet alleen van mij maar van veel praktijk mensen.

Sjoerd Nienhuys.